

Білоцерківський національний аграрний університет
Екологічний факультет
Кафедра загальної екології та екотрофології

	СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ» Галузь знань – 10 Природничі науки Спеціальність – 101 Екологія Освітня програма – «Екологія»
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Компонент освітньої програми:	обов'язковий
Кількість кредитів ECTS / загальна кількість годин	4 кредитів / 120 годин
Семестр	6
Форма контролю	іспит
Мова викладання	українська
Профайл викладача	Дубовий Володимир Іванович Посада: професор кафедри загальної екології та екотрофології Вчене звання: професор Науковий ступінь: доктор сільськогосподарських наук Робоче місце: навчальний корпус №9 (вул. Героїв Чорнобиля 3а), 318 ауд. E-mail: vidubovy@gmail.com Зв'язок з викладачем: +380966478855
Опис дисципліни	<p>В основі формування єдиної цінової і податкової політики держави та уряду, забезпечення збалансованого природокористування лежить належна оцінка природних ресурсів території як важливої передумови економічного, соціального, екологічного її розвитку. Йдеться не лише про сировинні ресурси, але й про екологічні та культурологічні ресурси, які досі не мають відповідного попиту на ринку. Це спричинює неналежні оцінку, облік, охорону, збереження та відновлення природних ресурсів. Другим блоком проблем є узгодження галузевих норм і нормативів природокористування, а також гармонізація економіки й охорони природи, екологічної безпеки для збереження цілісності природних екосистеми, навколишнього природного середовища, сприятливих умов життя. Розв'язання цих проблем потребує системного мислення, переорієнтації світогляду з антропоцентричних на біоцентричні засади, поступової заміни комплексних на системні підходи в діяльності суспільних суб'єктів. Для здійснення зазначеної переорієнтації економіки з класичних на системні імперативи світовою спільнотою (Монреаль, 2003) запропоновано так зване інтегроване (еколого-економічне) управління, яке ґрунтується на засадах системології і системотехніки, міждисциплінарному підході в науковому аналізі й міжгалузевому підході в управлінні. Тобто будь-які об'єкти чи ресурси, на які націлена певна діяльність, мають розглядатися як відповідні екосистеми або їх структурно-функціональні компоненти. Негативні наслідки певної діяльності мають бути максимально попереджені, передбачені, а вимушені збитки – покриті відшкодуванням, видатки – враховані у</p>

	<p>розмірі собівартості продукції.</p> <p>Зазначені погодження різних цілей діяльності суспільних суб'єктів, різних галузей економіки, екологічної безпеки і охорони природи можливе лише на засадах спільної методологічної бази, погоджених норм галузевих законодавств і секторів управління, а також за прозорої й гнучкої співпраці суб'єктів за принципами сталого (збалансованого) розвитку, які передбачають постійне коригування дій. Важливою часткою цієї діяльності є галузь знань «Економіка природокористування», яка синтезує економічні та екологічні імперативи. Навички оцінювання еколого-економічного стану природних ресурсів необхідні для впровадження у практику засад інтегрованого управління, змістовно нового механізму економіки природокористування. Він має стати одним із важелів мотивування нового, прогресивного відношення суспільства до природних ресурсів, яке буде забезпечувати раціональне, комплексне, загалом – збалансоване їх використання, що гармонійно синтезує усі їх цінності й сприятиме кращому їх обліку, охороні та захисту від можливих несприятливих наслідків господарювання, а також вчасному й ефективному відтворенню природних ресурсів.</p>
Передумови для вивчення дисципліни	«Економіка природокористування» синтезує усі економічні дисципліни та ґрунтується на галузевих знаннях природознавства, поєднуючи їх зі знаннями «Загальної екології», «Агроекології», «Гідроекології», «Соціальної екології». Вона є базою для дисциплін: «Оцінка впливу на довкілля», «Екологічна безпека», «Організація і управління в природоохоронній діяльності».
Мета вивчення дисципліни	Основною метою дисципліни є опанування нової галузі знань, що містить засади збалансованого (соціально-економічно-екологічного) світогляду, критерії, норми і нормативи сталого управління, найефективніші методи системної оцінки впливу людини на природу у процесі природокористування та принципи й механізми організації економіки з урахуванням норм екологічної безпеки та охорони природи; формування у студентів знань, умінь і навичок у галузі інтегрованого (еколого-економічного) управління використанням природних ресурсів, екологічною безпекою і охороною навколишнього природного середовища.
Формат дисципліни	Для денної форми навчання дисципліна викладається в очному форматі, із застосуванням мультимедійних засобів. За необхідності (індивідуальні графіки, дистанційна форма) можуть бути використані платформи Moodle, ZOOM. Формат проведення дисципліни є змішаним: поєднання як традиційних форм навчання з елементами дистанційного навчання, так і інтерактивних навчальних технологій.
Очікувані результати навчання	<p>РН01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.</p> <p>РН04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.</p> <p>РН07.1. Вміти обґрунтовувати альтернативні види природокористування, використання альтернативних енергоносіїв, інших ресурсів, удосконалення технології, екологізації економіки, інших інновацій та здійснення різних видів природоохоронної діяльності.</p> <p>РН11.1. Вміти здійснювати еколого-економічне оцінювання певних видів природних ресурсів</p> <p>РН11.2. Вміти застосовувати показники еколого-економічного</p>

	<p>оцінювання природних ресурсів для визначення ефективності природоохоронних заходів і під час формування платежів за їх використання, порушення норм і здійснення заходів.</p> <p>РН12.1 Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поведження з виробничими та муніципальними відходами.</p>
<p>Структура курсу</p>	<p style="text-align: center;">Теми лекцій</p> <p>Тема 1. Предмет, методи та завдання курсу «економіка природокористування»</p> <p>Тема 2. Теоретико-методологічні проблеми формування ресурсної стратегії сталого розвитку</p> <p>Тема 3. Наукові основи економіки природокористування</p> <p>Тема 4 Природні ресурси як компоненти природокористування. Класифікація природних ресурсів.</p> <p>Тема 5. Природно-ресурсний потенціал території (акваторії)</p> <p>Тема 6. Екологізація економіки: оцінювання рівня, механізми та управління процесами</p> <p>Тема 7. Еколого-економічні проблеми використання закритого ґрунту фітотронно-селекційних комплексів і земельних ресурсів в цілому</p> <p>Тема 8. Еколого-економічні проблеми охорони атмосферного повітря</p> <p>Тема 9. Лісові ресурси: їх оцінювання, використання та охорона</p> <p>Тема 10. Еколого-економічні проблеми використання водних ресурсів</p> <p>Тема 11. Проблеми екологізації агропромислового виробництва</p> <p>Тема 12. Еколого-економічні проблеми забруднення і якості сільськогосподарської продукції</p> <p>Тема 13. Інноваційний фактор у контексті сталого розвитку</p> <p>Тема 14. Екологічні витрати в економіці підприємства</p> <p>Тема 15. Ринкові фактори щодо забезпечення раціонального природокористування</p> <p>Тема 16. Еколого-економічна ефективність природокористування</p> <p style="text-align: center;">Теми практичних занять</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища 2. Аналіз теоретичних законів природокористування, на яких ґрунтується використання земельних ресурсів 3. Кадастр природних ресурсів України 4. Галузеві особливості класифікацій природних ресурсів Українська 5. Система економічних оцінок різних видів природних ресурсів 6. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків за наднормативні викиди забруднюючих речовин в атмосферу 7. Екологічні, соціальні, економічні результати природоохоронних заходів 8. Розрахунок економічних збитків зумовлених зниженням урожайності с-г культур внаслідок антропогенного впливу 9. Техніко-економічне обґрунтування по вибору оптимальних рішень при розробці природоохоронних заходів 10. Визначення розміру зборів і збитків за скиди забруднюючих речовин у поверхневі води та розміщення відходів 11. Визначення економічної ефективності затрат на проведення природоохоронних заходів 12. Визначення чистого економічного ефекту природоохоронних заходів

<p>Методи навчання</p>	<p>Для засвоєння дисципліни “Економіка природокористування” використовуються як словесні, наочні і практичні методи навчання. Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення практичної орієнтованості та творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle, інтерактивних методів навчання, мозкового штурму, есе, круглих столів, робиться акцент на саморозвиток особистості та проблемно-орієнтоване навчання.</p>
<p>Політика</p>	<p>Політика щодо академічної доброчесності: очікується, що письмові роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента (списування, відсутність посилань на використані джерела, фабрикація, фальсифікація, обман) є підставою для її незарахування викладачем.</p> <p>Політика щодо відвідування занять: очікується, що студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять згідно графіку консультацій викладача. За об’єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн режимі.</p> <p>Політика щодо дедлайнів і перескладання: студенти мають дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт.</p> <p>Політика щодо виконання завдань: позитивно оцінюється відповідальність, дисциплінованість, старанність, креативність.</p> <p>Політика оцінювання: засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі дисципліни, розміщеної на платформі Е-навчання Білоцерківського НАУ (Moodle).</p>
<p>Рекомендовані джерела інформації</p>	<p>Базові</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г. та ін. Стратегія сталого розвитку: Підручник / За ред. В.М. Боголюбова. Херсон: Олді-Плюс, 2012. 446 с. 2. Борейко В.І. Економіка довкілля та природокористування: навч. посібник. Рівне: НУВГП, 2011. 255 с. 3. Дубовий В.І. Вартість об’єктів штучного клімату та економічна ефективність різних умов вирощування в них зернових культур. Монографія Фітотронна агроекологія. Том 1 Фітотронно-селекційні технології зернових культур. Херсон 2020р. С 293-320. 4. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування: навч. посібник. Харків: Бурун Книга, 2009. 480 с. 5. Еколого-економічні збитки і кількісна оцінка; за ред. І. В. Недіна. К.: Політехніка, 2001. 216 с. 6. Ігнатенко М.Г. Екологія і економіка природокористування: навч. посіб. / М. Г. Ігнатенко, В. О. Макєєв. Херсон: Айлант. 2002. 288 с. 7. Ігнатенко М.Г. Основи економіки природокористування: навч. посіб. / М. Г. Ігнатенко, В. О. Малєєв, Ю. В. Пилипенко. Херсон: Олді-плюс, 2007. 312 с. 8. Левківський С.С., Падун М.М. Рациональне використання і охорона водних ресурсів: підручник. К.: Либідь, 2006. 280 с.

9. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. Суми: «Університетська книга», 2006. 368 с.
10. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника та к.е.н., проф. М.К. Шапочки. Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 759 с.
11. Регіональна економіка. Модуль 2. Екологія [Текст]: практикум / [уклад. Б.А. Дадашев, В.В. Обливанцов, В.П. Гордієнко]. Суми: ВДНЗ “УАБС НБУ”, 2008. 82 с.
12. Хвесик М. А. Економіко-правове регулювання природокористування: монографія / Хвесик М. А., Горбач Л. М., Кулаковський Ю.П. К.: Кондор, 2004. 524 с.
13. Царенко О.М., Злобін Ю.А. Екологічна економіка. Суми: Університетська книга, 2006. 368 с.
14. Царенко О.М., Несветов О.О., Кадацький М.О. Основи екології та економіка природокористування. Курс лекцій. Практикум: Навч. посібник. 3 вид., перероб. і доп. Суми: ВТД “Університетська книга”, 2007. 592 с.
15. Якимчук А.Ю., Черній А.Л. Економіка природокористування: навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. Рівне: НУВГП, 2010. 274 с.